

Martin Nykvist, utbildningsledare

Kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå 2021

Denna rapport beskriver humanistiska och teologiska fakulteternas (HT) uppföljning av utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå under 2021. HT-fakulteternas system för kvalitetsuppföljning under perioden 2019–2024 beskrivs i det av fakultetsstyrelsen fastställda dokumentet *Humanistiska och teologiska fakulteternas system för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av befintlig examensgrundande utbildning på grund-, avancerad och forskarnivå 2019–2024* (dnr STYR 2018/1257). Fakultetsstyrelsens arbetsutskott (AU) fastställer årliga planer för uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskarnivå.

Rapporten är inte en heltäckande beskrivning av utvecklingsprocesser vid HT-fakulteterna utan en uppföljning av de två planerna för 2021: *Humanistiska och teologiska fakulteternas plan för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning på grundnivå och avancerad nivå 2021* (dnr STYR 2020/2119) och *Humanistiska och teologiska fakulteternas plan för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av befintlig utbildning på forskarnivå 2021* (dnr STYR 2021/532). För en bredare bild av HT-fakulteternas kvalitetsarbete hänvisas till fakulteternas webbplats: <https://www.ht.lu.se/om-fakulteterna/kvalitetsarbete>.

Bakgrund

HT-fakulteternas system för uppföljning av utbildningskvalitet skapades 2018 som svar på ett nyttillkommet krav från Universitetskanslersämbetet (UKÄ) om att alla landets lärosäten själva ska följa upp och utvärdera kvaliteten i sina utbildningar. Vid Lunds universitet fastställdes två dokument under 2018: *Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet* (dnr STYR 2016/179) och *Föreskrifter för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet* (dnr STYR 2016/179). I dessa dokument delegeras uppdraget att följa upp utbildningens kvalitet till fakulteternas styrelser. Dokumenten ger också ramar för kvalitetsuppföljningen med bland annat en lista med kriterier för kvalitetsarbetet samt krav på extern medverkan. Inom dessa ramar är fakulteterna fria att skapa egna verksamhetsanpassade modeller för uppföljning av utbildningskvalitet. Universitetsledningen följer upp fakulteternas uppföljning och utvärdering årligen i en kvalitetsdialog med fakultetsledningen.

I HT-fakulteternas system för uppföljning av utbildning är rektors kriterier för kvalitetsarbetet indelade i olika årliga teman. 2021 års tema var studie-, lärande- och pedagogiska miljöer, vilket knöt an till följande kriterier i kvalitetssäkringspolicyn:

- Att utbildningen sätter studenters/doktoranders lärande i fokus
- Att utbildningen vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet
- Att undervisande personal, inklusive handledare, har ändamålsenlig ämnesmässig, högskolepedagogisk, ämnesdidaktisk och övrig relevant kompetens, samt att lärarkapaciteten är tillräcklig
- Att en ändamålsenlig och för alla tillgänglig studie- och lärandemiljö med välfungerande stödverksamhet föreligger

Det är alltså inom detta tema och i relation till dessa kriterier som de uppföljningsaktiviteter som beskrivs nedan har genomförts.

Navet i HT-fakulteternas uppföljningssystem är de årliga kvalitetsdialogerna. Dessa genomförs varje år i mars månad för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och i oktober månad för utbildning på forskarnivå. Dialogerna är utformade som ett samtal mellan ansvarig prodekan, institutionsledningen och Humanistiska och teologiska studentkåren (HTS) respektive Humanistiska och teologiska doktorandrådet (HTDR). Dialogerna föregås av att institutionerna och ämnena inkommer med skriftliga underlag och följs upp i samband med HT-fakulteternas årliga internat i juni månad för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, och den årliga uppföljningsdagen för utbildning på forskarnivå i januari. Utöver kvalitetsdialogerna föreskriver systemet ytterligare två typer av uppföljningsaktiviteter: tematiska utvärderingar samt uppföljning och information om styrande lagar och förordningar.

Tematiska utvärderingar

De tematiska utvärderingarna är en samlad beteckning för uppföljningsaktiviteter med extern medverkan som genomförs utöver kvalitetsdialogerna. De inriktar sig på vissa utbildningar och/eller vissa aspekter av utbildningarna och planeras mer ingående inför varje år och dess tema. 2020 års tematiska utvärdering planerades med fokus på HT-fakulteternas programutbildningar på avancerad nivå och genom så kallade programkonferenser, där varje program bjuder in representanter från liknande program vid andra lärosäten till Lund för att jämföra och diskutera olika aspekter i utbildningarna. På grund av den höga arbetsbelastning som pandemin innebar för både utbildningarna och fakultetskansliet kunde inte programkonferenserna genomföras under 2020, utan arbetet med förberedelser har fortsatt även under 2021. Under året har, i enlighet med planen för kvalitetsarbetet, en tidsplan för programkonferenserna tagits fram i samråd med masterkoordinatornätverket och informations- och planeringsmöten hållits med de program som ska anordna konferenser under 2022. De första sex programkonferenserna genomförs under 2022 och resterande under 2023–2024.

Uppföljning och information om styrande lagar och förordningar

Uppföljning och information om styrande lagar och förordningar genomförs vid behov och är om möjligt särskilt kopplade till varje års tema. Under 2021 reviderades

ett stort antal av fakulteternas styrdokument för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. I det följande ska några av dessa revideringar beskrivas i korthet.

På universitetsgemensam nivå fattades beslut om nya *Allmänna råd för kursvärderingar* (STYR 2020/969), vilket också innebar att HT-fakulteternas interna *Riktlinjer för kursvärderingar och kursutvärdering på grundnivå och avancerad nivå* (STYR 2021/2100) reviderades.

Anvisningar för kursplaner på grundnivå och avancerad nivå (STYR 2020/1877) reviderades och fick i samband med detta bland annat nya formuleringar kring vad som gäller för utbildning på campus och distans. En annan del av arbetet innebar att det infördes anvisningar angående kursplaner för uppdragsutbildningar, som en del av det strategiska samarbetet med LUCE.

Under 2021 behandlades den nya *Rättighetslistan* (STYR 2017/249) och behov av undantag från den. Det undantag som beslutades om var relaterat till frågan om att studenter vid examination ska vara anonyma i förhållande till läraren vid examination. Undantaget innebar att anonymiseringskravet under läsåret 2021/2022 endast gäller för salstentamen.

2015 beslutade HT-fakulteterna att införa betygskriterier på samtliga kurser och under 2021 gjordes en uppföljning av arbetet (STYR 2018/1305). Uppföljningen visade att ungefär två tredjedelar av fakulteternas kurser har betygskriterier. Baserat på resultaten av uppföljningen beslutade fakultetsstyrelsens arbetsutskott att ett antal åtgärder ska vidtas. Bland åtgärderna kan nämnas att prodekanen med ansvar för grundutbildning ska initiera dialoger med de institutioner och ämnen där betygskriterier i stor utsträckning saknas samt att en workshop om betygskriteriernas funktion ska hållas med studierektorer och lärare. Implementeringen av betygskriterier kommer att följas upp på nytt under 2022 och 2023.

Med anledning av pandemin fastställdes *Riktlinjer för övervakad digital examination på distans med stöd av realtidsströmning* (STYR 2021/1685) som en åtgärd för att höja kvaliteten på fakulteternas utbildning på distans.

Kvalitetsdialoger för utbildning på grundnivå och avancerad nivå

2021 års kvalitetsdialoger hade temat studie-, lärande- och pedagogiska miljöer. Begreppet studiemiljö relaterar till studenternas inläring, medan pedagogisk miljö förknippas med lärarens undervisning. Begreppet lärandemiljö är i sin tur inriktat på interaktionen mellan student och lärare, samt på de vidare sammanhang inom vilka denna interaktion växer fram. I det följande används begreppet lärandemiljö som samlande beteckning för de pedagogiska, sociala, rumsliga och virtuella sammanhang som studenterna ingår i och medskapar tillsammans med lärare, bibliotekarier, studievägledare och övrig personal.

I underlaget inför dialogerna besvarades frågor om såväl det institutionsgemensamma arbetet med kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning som mer utbildningsnära arbete, med fokus på social interaktion, lärarledd tid och kontakttid med ämnet, stödverksamheter, fysiska och virtuella lärandemiljöer samt pandemins inverkan på lärandemiljöerna. Som en förberedelse anordnade fakultetskansliet

workshoppar om arbetet med underlagen för studierektorer, programkoordinatörer och studievägledare, där ett vetenskapligt perspektiv på lärandemiljöer presenterades och diskuterades.

Mot bakgrund av den fortsatt ansträngda arbetssituationen för prefekter, studierektorer och lärare, till följd av pandemin, fattades beslut om att låta institutionerna avstå från att besvara den första uppsättningen frågor om det institutionsövergripande kvalitetsarbetet. Till följd av denna ändring låg dialogernas fokus på det utbildningsnära arbetet med att utveckla lärandemiljöerna. Detta fokus kan i sin tur delas in i fem kategorier, vid vilka dialogerna uppehöll sig:

- Lärarledd tid och kontakttid med ämnet
- Fysiska och virtuella lärandemiljöer
- Den sociala interaktionen i utbildningarna
- Stödverksamheter för studenterna
- Lärandemiljöerna under och efter pandemin

I sex av underlagen besvarades frågorna om kvalitetsarbetet på övergripande nivå. En majoritet av dessa uppgav att man har god tillgång till fast personal med adekvat kompetens, såväl på det vetenskapliga som på det pedagogiska området. Två underlag pekade i motsatt riktning; där beskrevs bristen på fast anställd och, i ett av fallen, disputerad personal som ett reellt problem. Även inom ett par andra dialoger berördes problemet med lärarbrist, vilken sätter avtryck både på det dagliga arbetet och på möjligheten till långsiktigt pedagogiskt utvecklingsarbete. Sammantaget visar underlagen att fakulteternas mindre ämnen är särskilt sårbara för fluktuationer i bemanningen till följd av beviljade forskningsanslag och andra yttre faktorer.

I flera dialoger påtalades att pedagogisk utveckling förutsätter tid och utrymme till kollegialt utbyte, vilket av många ses som en bristvara, särskilt under en pandemi som genererar merarbete och sätter stopp för spontana möten. En bidragande orsak till tidsbristen är, enligt vissa, de tätt återkommande kvalitetsdialogerna. Bland vissa uttrycks en önskan om ett mer långsiktigt arbete med de teman som tas upp i dialogerna, något som också adresserades i den mittvägsreflektionen som blev en konkret åtgärd med anledning av de synpunkter som framkom i dialogerna och vars resultat beskrivs närmare i slutet av denna rapport.

Lärarledd tid och kontakttid med ämnet

Fakultetsledningen och lärarna delar uppfattningen att den befintliga resurstilldelningen till HT:s ämnen är otillräcklig i förhållande till studenternas behov och de förväntningar som i dag ställs på lärarkåren. Även studentkåren har vid upprepade tillfällen påtalat bristen på undervisningstid och vad det får för konsekvenser. Det finns vid universitetet en motsättning mellan förväntan på att rekrytera brett och jobba interaktivt med studenterna – sätta deras lärande i fokus, som kvalitetskriteriet föreskriver – samtidigt som resurserna är dimensionerade för traditionella föreläsningar och omfattande självstudier. Inom samtliga institutioner pågår aktivt arbete för att ge studenterna kontakttid utöver den lärarledda tid som erbjuds.

Prislappen på våra utbildningar, och därmed också frågan om lärarledd tid, ligger bortom HT-fakulteternas direkta kontroll. Inte desto mindre är det viktigt att belysa vilka konsekvenser detta får för såväl studenter som lärare. Att utbildningen sätter studenternas lärande i fokus är ett av de kvalitetskriterier som följs upp i dialogerna 2021. Av underlagen och dialogerna att döma efterlevs detta kriterium väl av HT:s lärare, samtidigt som både de och deras studenter understryker att mer kunde göras om prislappen återspeglade de förväntningar som ställs på lärarkåren.

I ljuset av detta är en av de uppföljande åtgärderna att göra en översyn av de organisatoriska villkor som påverkar omfattningen av den lärarledda tiden. Ett första led i den processen har varit att göra en inventering av riktlinjer och rutiner för beräkning av lärares arbetstid när det gäller undervisning på grundnivå och avancerad nivå. En sammanställning av denna inventering kommer att presenteras för studierektorsnätverket i juni 2022 och fortsatta samtal om institutionernas ekonomiska förutsättningar med avseende på grundutbildningen kommer att äga rum under höstterminen.

Fysiska och virtuella lärandemiljöer

I begreppet lärandemiljö ingår de fysiska och virtuella sammanhang där studenterna vistas under sin studietid. Lärplattformar och andra digitala kanaler har fått en allt större betydelse för studenterna som samlingsplatser för undervisningsstoff och samtal om utbildningsrelaterade frågor. Den utvecklingen har påskyndats av pandemin. Bilden som ges av de fysiska lärandemiljöerna på HT är splittrad, många är nöjda med lokalerna men förbättringar anses vara påkallade i synnerhet på SOL. Det gäller bland annat ökad tillgång till grupprum, stora salar, salar lämpade för filmvisning och flexibla salar, där man lätt kan möblera om. Fler studieplatser och fler eluttag, både i och utanför undervisningssalarna, skulle underlätta för studenterna. Ett annat problem som uppmärksammades var att IT-service endast finns att tillgå under kontorstider. För att skapa goda förutsättningar att bedriva undervisning på kvällarna, vilket flera institutioner och ämnen gör, behöver sådant stöd finnas tillgängligt även då.

Trots den digitala utbildningens många utmaningar har de allra flesta upplevt de virtuella lärandemiljöerna som en tillgång.

För att följa upp det som framkommit vid dialogerna har en strategisk arbetsgrupp bildats som ser över vilka åtgärder som är möjliga och rimliga att vidta när det gäller såväl de fysiska som de digitala lärandemiljöerna. Bland annat arbetar gruppen med nya former av informationsspridning om olika salars utrustning och möblering, till exempel ska fotografier av salarna finnas tillgängliga på intranätet. Behovet att visa film i särskilda salar tillgodoses genom att ämnet prioriteras i schemaläggningen för de bäst lämpade salarna. Gruppen har tagit fram vägledande material för lärare om digital undervisning som adresserar tekniska såväl som pedagogiska aspekter på olika former av digitala läraktiviteter.

Digitala lärmiljöer har tagit fram öppna workshoppar för att öka kunskapen bland undervisande personal om digitala verktyg och olika former av digital undervisning. Kunskap om digitala verktyg och funktioner i lärplattformen har även spridits via bland annat studierektorsnätverket.

Den sociala interaktionen i utbildningarna

Sociala och pedagogiska dimensioner i utbildningen är sammanvävda med varandra. Många lärare betraktar mötet med studenterna och studenternas samspel med varandra som centralt i sin undervisning, i samma anda som den relationella ansatsen inom pedagogiken som har vunnit mark under de senaste decennierna. Det är därför en naturlig del för fakulteternas lärare att arbeta i en interaktiv anda. Det innebär att lärarna på olika sätt verkar för att aktivera studenterna i undervisningssituationer och i olika former att grupparbeten. I detta sammanhang lyftes vid dialogerna många goda exempel och en uppföljande åtgärd som fakulteterna vidtagit är att initiera arbetet med en digital inspirationsbank där exempel på goda praktiker och reflektioner från ämnenas arbete med att främja den sociala interaktionen i utbildningarna kan presenteras. Som ett led i detta arbete planerar även grundutbildningsnämnden att under 2022 utlysa medel för att ta fram verktyg och metoder för att sprida goda pedagogiska exempel.

Stödverksamheter för studenterna

Studievägledningen, HT-biblioteken och annan stödverksamhet utgör en viktig del av studenternas lärandemiljöer och bidrar till deras känsla av tillhörighet och förmåga att slutföra sin utbildning. Den lärarledda tiden är knapp, egenansvaret för studierna är stort, men stöd finns att tillgå, både från studievägledningen och från sådana verksamheter som Studenthälsan och Studieverkstaden samt, för den som uppfyller kriterierna, från Pedagogiskt stöd. Den verksamhet som studievägledningen och Studieverkstaden erbjuder utgörs av bland annat pass i studieteknik och akademiskt skrivande. En utmaning för studievägledarna är att nå ut till de studenter som är obenägna eller saktfärdiga när det gäller att söka hjälp, varför en åtgärd som vidtagits är ett arbete för att öka studievägledningens synlighet och tillgänglighet. Ett steg i den riktningen är den globala modul som skapats i Canvas och som ger studenterna information om den stödverksamhet som erbjuds av studievägledningen, HT-biblioteken, studentkåren, internationella kontoret och arbetslivsforum. Därtill har ämnet diskuterats i studievägledarnätverket, som ser information, synlighet och samverkan som nyckeln till ökad tillgänglighet. Hur detta i praktiken ska uppnås kommer att diskuteras vid studievägledarnätverkets internat i maj 2022.

En annan verksamhet som diskuterades flitigt, och som dessutom var föremål för en egen dialog, var HT-biblioteken. Många ämnen ser till att inkludera biblioteken i början av utbildningarna genom att schemalägga så kallade bibliotekspass och biblioteksvisningar för sina nybörjarstudenter. Vissa ämnen erbjuder även sina uppsatsskrivande studenter en genomgång av referenshantering och informations-sökning, i ämnesbibliotekariens regi. En handfull utbildningar arbetar mer aktivt med att ta tillvara HT-bibliotekens resurser och kompetenser i sin undervisning genom att ta fram skraddarsydda pass för sina studenter. De flesta ämnen uttrycker en vilja att jobba på ett liknande sätt, med fler pass i informationssökning, referenshantering och andra områden inom vilka biblioteken har spetskompetens. Att detta skulle utöka den "lärarledda" tiden för studenterna, med pedagogiskt utbildad bibliotekspersonal vid rodret, ses också som fördelaktigt av flera ämnen. Som en åtgärd har en strategisk kontakt mellan studievägledarnätverket och HT-biblioteken initierats och det kommer att bjudas in till en workshop den 7 juni 2022 om hur samarbetet mellan biblioteken och utbildningarna kan utvecklas, vilket också ska bidra till att sprida information om den kompetens som finns vid biblioteken och vad de kan erbjuda i utbildningen.

När det gäller stödverksamhet är SI-pass en framgångsrik verksamhet vid fakulteterna. För att öka studenternas deltagande har fakulteternas SI-ansvariga under året arbetat med att marknadsföra verksamheten. Former för mentorskap på fakulteternas masterprogram har diskuterats i masterkoordinatornätverket och förslag på sociala stödinsatser för studentgrupperna kommer att läggas fram i grundutbildningsnämnden.

Lärandemiljöerna under och efter pandemin

Innehållet i dialogerna har i stor utsträckning präglats av pandemin och dess konsekvenser för utbildningen. Faktum är att den rådande situationen enligt många institutioner har synliggjort betydelsen av att arbeta aktivt med det som ingår i lärandemiljötemats kärna: den sociala interaktionen i utbildningarna. Trots de virtuella kanalernas många fördelar trycker man i många dialoger på att avsaknaden av fysiska möten gör det svårare för studenter och lärare att knyta an till varandra. Därmed blir det också svårare att som lärare ha koll på såväl studenternas mående som på deras förmåga att ta till sig undervisningen. Många ämnen arbetar dessutom med ett kunskapsstoff som lämpar sig bäst för platsbundna möten, där materialet kan förevisas för och bearbetas tillsammans med studenterna.

Utöver en uttalad önskan att återigen få sammanstråla med studenterna på campus, berörs i underlag och dialoger behovet av kollegial samvaro på arbetsplatsen. Att det inte är lika lätt att bedriva pedagogiskt utvecklingsarbete via skärm och med så många pågående pandemirelaterade åtaganden på gång samtidigt är uppenbart. Men det är också tydligt att befintliga kollegiala band har varit avgörande i hanteringen av de bekymmer och krav som uppkommit i pandemins kölvatten. På flera håll betonar man att det är kollegorna som har stöttat när de virtuella plattformarna bjudit på motstånd eller det pandemirelaterade administrativa merarbetet vållat stress.

En positiv insikt från pandemin är enligt flera dialogdeltagare att internationella kontakter med enkelhet kan knytas och föras virtuellt. Önskan om att återgå till campusundervisning paras därför hos många institutioner med en ambition och vilja att tillvarata de insikter som digitaliseringen innebär. För att möjliggöra att dessa insikter ska kunna omsättas i praktiken och spridas till andra har fakulteterna utlyst pedagogiska medel med fokus på digitala verktyg. Ett av projekten som fått medel har som mål att publicera en antologi som samlar den kunskap och de erfarenheter av pedagogisk utveckling som de inblandade gjort på grund av pandemin.

En mer detaljerad genomgång av kvalitetsdialogerna finns i dokumentet *Uppföljning av humanistiska och teologiska fakulteternas kvalitetsdialoger för utbildning på grundnivå och avancerad nivå 2021* (dnr STYR 2021/1409).

Kvalitetsdialoger för utbildning på forskarnivå

I centrum för kvalitetsdialogerna för utbildning på forskarnivå stod lärandemiljöer och de biträdande handledarnas roll i dessa. Under vårterminen 2021 genomförde fakulteterna två undersökningar: institutionsvisa fokusgruppsintervjuer med doktorander med frågor om deras erfarenheter av olika aspekter av deras lärandemiljöer samt en enkätundersökning bland biträdande handledare med frågor om bland annat kompetenser, ramar för deras uppdrag och deras kontakter med

huvudhandledare och doktorander. Att på detta sätt förbereda dialogerna i samarbete med doktorander och handledare kommer att ske även i framtiden. Som ett resultat av dessa undersökningar utkristalliserades fem områden som adresserades särskilt i dialogerna:

- Kurser i forskarutbildningen
- Seminariemiljö
- Återgång efter pandemin
- Den fysiska lärandemiljön
- Doktoranders möjlighet att undervisa

Kurser i forskarutbildningen

Vid dialogerna diskuterades det nuvarande kursutbudet och hur institutionerna önskar utveckla det såväl lokalt som i samverkan med andra ämnen, institutioner eller lärosäten.

Vid HT-fakulteterna finns tre kurser som är obligatoriska för samtliga doktorander: en introduktionskurs, en kurs i forskningsetik och en högskolepedagogisk kurs. Resterande del utgörs huvudsakligen av individuella läskurser inom samtliga ämnen. Oftast är dessa individuellt anpassade för varje doktorands breddning och fördjupning. Under dialogerna framkom det dock att det finns ett betydande antal initiativ till att föra samman grupper av doktorander i gemensamma läskurser, vilket fakultetsledningen uppmuntrar. Redan i dagsläget ingår flera ämnen i nationella nätverk som anordnar gemensamma kurser och det finns möjligheter för doktorander att läsa tvärvetenskapliga kurser vid fakulteterna. Sammantaget är möjligheterna för gemensamma studier goda inom ett stort antal forskarutbildningsämnen. Det finns dock utmaningar inom ämnen med få doktorander och inom ämnen där huvuddelen av kurspoängen är avsatta till specifika individualiserade ämnesstudier som man inte med enkelhet kan anpassa till grupper av doktorander.

Det har visat sig att det är svårt att få en överblick över de kurser som erbjuds och som ett sätt att åtgärda detta deltar HT-fakulteterna i lärosätensnätverket SLUGU:s arbete med att sprida information om forskarutbildningskurser.

Inför dialogerna inkom institutionerna med förslag på nya kurser. Till exempel är många angelägna om att det upprättas ämnesöverskridande metodkurser. I budgeten för 2022 har fakulteterna avsatt 63 tkr för utveckling av fyra nya forskarutbildningskurser. Detta arbete påbörjas under 2022. I sammanhanget är det framledes också nödvändigt att hitta lämpliga sätt att tydliggöra kostnader för kursverksamhet på forskarnivå i budget och personalplanering.

Seminariemiljö

På samtliga institutioner är seminarieverksamheten en central del av forskarutbildningen. För vissa gäller obligatorisk närvaro vid ämnesseminarierna och det finns även de som får högskolepoäng för sitt deltagande. Seminarierna kan se olika ut, men de flesta ämnena har textseminarier där doktorandernas avhandlingsutkast granskas i kombination med seminarier där forskningsprojekt presenteras. Ett antal ämnen har därutöver nationella ämnessamarbeten med ett eller flera andra universitet

där det ingår regelbundna gemensamma seminarier. För att upprätthålla denna typ av samarbeten kommer fakulteterna att utlysa medel i början av 2022.

Under dialogerna blev det tydligt att det i några få ämnen inte planeras och distribueras scheman över seminarieverksamheten för varje termin. Fakultetsledningen framhåller att det inom samtliga ämnen, även inom de ämnen som har mycket få doktorander, måste skapas incitament och framförhållning för doktoranderna samt spridas information om seminarierna så att det blir möjligt att skapa en kritisk massa för diskussion. Terminsvisa scheman är ett bra verktyg för detta och fakulteterna kommer under 2022 att arbeta med att göra de olika ämnens seminariescheman mer lätta att finna och överblicka.

Återgång efter pandemin

I dialogerna blev det tydligt att enbart några institutioner arbetade med doktoranderna som en grupp med särskilda villkor och utmaningar i riskbedömningar för återgång efter pandemin. Fakulteterna påminner om att det kan finnas fördelar med att arbeta med doktoranderna som en särskild grupp anställda i frågor om hemarbete och återgång till arbetsplatsen, till exempel i form av gemensamt stöd i tidsplanering och hantering av plötslig stress som orsakats av pandemins restriktioner.

Den fysiska lärandemiljön

Den fysiska miljön diskuterades under kvalitetsdialogerna huvudsakligen i relation till pandemin och återgången till arbetsplatsen. Under pandemin har aktiviteten på digitala mötesverktyg ökat och man kan utgå ifrån att digital undervisning och digitala möten kommer att fortsätta i viss omfattning även efter en återgång till arbetsplatsen. För doktorander som delar rum kan detta skapa utmaningar som man inte har haft tidigare. Vid dialogerna diskuterades möjligheter för doktorander att boka grupprum och låna andra anställdas kontor för att inte störa doktorandkollegor när man ska undervisa eller sammanträda digitalt. Intrycket är att det vid samtliga institutioner hittas fungerande lösningar på detta när det uppstår. Det är viktigt att samtliga doktorander som delar rum får information om de möjligheter som finns vid just deras institution.

Doktoranders möjlighet att undervisa

Doktorandernas möjligheter att undervisa varierar från ämne till ämne och är beroende av olika faktorer. Efter kvalitetsdialogerna 2019 och 2020 uppmanades institutionerna att i möjligaste mån erbjuda alla doktorander någon form av undervisningserfarenhet (2019) och att se över möjligheterna att öka antalet undervisningstillfällen för internationella doktorander (2020). Detta arbete har följts upp under höstterminen 2021 och kommer att redovisas för forskarutbildningsnämnden i början av 2022.

I doktorandintervjuerna lyftes dock en annan aspekt av undervisningsmöjligheterna upp, nämligen avsaknaden av transparens i fråga om vem som får undervisa och hur dessa doktorander väljs ut. Detta diskuterades på dialogerna och visade sig vara mest relevant på de institutioner och i de ämnen där det är ont om möjligheter att undervisa. Fakulteterna uppmanar samtliga institutioner att hitta sätt att tydliggöra för doktoranderna rutiner och kriterier för att bli tillfrågad om undervisning.

Biträdande handledare

Den genomförda enkätundersökningen med biträdande handledare till doktorander vid fakulteterna visade att en majoritet av dessa var anställda vid Lunds universitet. En majoritet av de biträdande handledarna har utbildning i forskarhandledning, däremot inte alla och i vissa dialoger problematiserades syftet med att inhämta information om samtliga biträdande handledares handledarutbildning. Fakulteterna påminner om vikten av sådan utbildning och att Avdelningen för högskolepedagogisk utveckling ger en kurs i forskarhandledning.

De som besvarat enkäten anger i regel att det finns avtal med institutionerna och att uppgifterna om ersättning för uppdraget är tydliga. Rutinerna för detta skiljer sig mellan institutionerna och fakulteterna ser ingen anledning att reglera det på gemensam nivå.

Många biträdande handledare saknar information om uppdraget och vad som förväntas av dem. Fakulteterna uppmanar därför samtliga institutioner att se över rutinerna för de biträdande handledarnas uppdrag och se till att huvudhandledare är medvetna om ansvaret att fördela arbetet och informera biträdande handledare om uppdragets innebörd. Fakulteterna vill också lyfta fram de individuella studieplanerna som instrument för fördelning av handledarskap och timmar till handledarna samt att man i de årliga utvecklingssamtalen med doktoranderna med fördel kan inkludera frågor om den biträdande handledningens funktion och relevans.

HT-bibliotekens stöd till doktorander

Vid kvalitetsdialogen med HT-biblioteken framkom det att arbetet med att informera doktoranderna om det stöd som erbjuds vid biblioteken behöver stärkas. Som ett led i detta kommer information att ges i den kommande guiden för nya doktorander och i den obligatoriska introduktionskursen. Därtill har ett tätare samarbete med HTDR påbörjats och kontakt mellan HT-bibliotekens forskningsstöd och lärare på den universitetsgemensamma kursen i forskningsetik etablerats.

Som en föreslagen åtgärd för att synliggöra bibliotekens verksamhet för doktoranderna kommer de att ordna informationsmöten, vilka också ska fungera som sociala mötesplatser. Biblioteken ska dessutom utveckla det digitala stödet till doktoranderna, inte minst till dem som befinner sig utomlands för fältarbete, arkivbesök, utbyten eller liknande.

En mer detaljerad genomgång av kvalitetsdialogerna finns i dokumentet *Uppföljning av kvalitetsdialoger för forskarutbildning 2021* (dnr STYR 2021/2820).

Mittvägsreflektion

Som en uppföljande åtgärd efter 2021 års kvalitetsdialoger genomför HT-fakulteterna under 2021–2022 så kallade mittvägsreflektioner, där verksamheterna får beskriva och resonera kring det kvalitetsarbete som har genomförts inom ramarna för innevarande sexårscykel. Det görs en mittvägsreflektion för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och en för utbildning på forskarnivå.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Fokus för utbildning på grundnivå och avancerad nivå är de interna pedagogiska behov och utvecklingsprocesser som kvalitetsdialogerna har bidragit till att identifiera och initiera. Dessutom ombeds institutionerna och motsvarande att lämna synpunkter på fakulteternas system för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling.

Mittvägsreflektionen är också ett led i arbetet att få ett bättre grepp om de interna förutsättningarna för kvalitetsarbete.

Resultatet av mittvägsreflektionen, som genomfördes i form av en enkät som skickades ut till institutionerna och ämnena hösten 2021, kommer att diskuteras i samband med internatet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå i juni 2022. Ett tydligt resultat som går att utläsa redan nu är emellertid att man i verksamheten efterfrågar mer omfattande tidsramar. Att initiera ett nytt tema varje år gör att tiden blir knapp för att följa upp resultaten av dialogerna och implementera de åtgärder som är nödvändiga. Detta är en erfarenhet som fakultetsledningen och fakultetskansliet delar med studierektorer och lärare. Resultaten av mittvägsreflektionen blir därför viktiga att beakta i planeringen av kvalitetsarbetet i både innevarande och kommande cykel. I den planeringen är det också viktigt att diskutera inslaget av extern granskning, vilket i nuläget är begränsat i utvärderingen av utbildning på grundnivå.

Utbildning på forskarnivå

En mittvägsreflektion planeras även för utbildning på forskarnivå. Under vårterminen 2022 kommer de som deltagit i dialogerna mellan 2019 och 2021 få besvara ett formulär där de kommenterar de åtgärder som vidtagits under perioden. Här får institutioner, ämnen, HT-biblioteken och doktorandrådet möjlighet att beskriva vilka åtgärder som vidtagits från deras sida och även kommentera fakultetsgemensamma åtgärder. Resultaten kommer att följas upp med institutionernas forskarutbildningsansvariga och sammanställas i en rapport som sammanfattar kvalitetsarbetet under perioden.